

Kurs: **CG1009 Examensarbete, kandidat, klassisk musik, 15 hp**
2013

Kandidatexamen

Institutionen för klassisk musik, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Handledare: Mats Nilsson

Fredrik Wadman

Konstnärlig kandidatexamen

Programblad och reflektion inom examensarbete

Inspelning av det självständiga, konstnärliga arbetet
finns dokumenterat i det tryckta exemplaret av denna
text på KMH:s bibliotek.

Examenskonsert

5 juni 16.00 Stora salen

Fredrik Wadman, Kontrabas

Vid pianot: Katarina Ström-Harg

Program

J. B. Vanhal

Konsert för kontrabas

Sats 1 Allegro moderato

Sats 2 Adagio

Programkommentarer

Johann Baptist Vanhal eller Jan Křitel Vaňhal föddes år 1739 i Böhmen, Tjeckien. Vanhal tjänade sitt första uppehälle som organist och körledare i byn där han bodde.

Vanhal började komponera vid sidan av sitt musicerande. Han fick så småningom åka till Wien och ta lektioner för en annan kompositör vid namn Carl Dittersdorf. Dittersdorf är känd för sin andra kontrabaskonsert som idag används vid många provspelningar. Vanhal var en väldigt produktiv kompositör och skrev över hundra symfonier och över tjugo solokonsert för olika instrument, samt en stor samling sakrala verk.

Vanhal reste även runt i Europa för att studera och skriva ny musik. Bland annat var han en tid i Italien för att studera operans konst.

Vanhal återvände sedan till Wien för att fortsätta skriva musik. Där arbetade han i skuggan av Mozart. Mozart var den som blev känd och framgångsrik men de var trots det goda vänner. De träffades på fester, höll middagar tillsammans och levde det promiskuösa och något dekadenta livet i Wiens festglada kulturkretsar.

Mozart hade respekt för Vanhal. Han till och med uruppförde Vanhals violinkonsert i Bb-dur. De studerade varandras musik och drog nytta av varandras kunskaper. Man tror att Vanhal inspirerade till Mozarts sätt att skriva violastämmor, vilka är mer melodiosa och sammanhängande än tidigare tydliga kompstämmor.

En gång samlades Vanhal, Mozart, Dittersdorf och Joseph Haydn för att spela stråkkvartett tillsammans. Enligt operasångaren och kompositören Michael Kelly(1762-1826) spelade de bra men inte enastående tillsammans.

Baskonserten är indelad i tre satser och ska ursprungligen spelas i Eb-dur. Idag kan den spelas i fyra olika tonarter. C-, D-, Eb- och E-dur beroende på vilken utgåva och stämning man använder.

På 1700-talet hade kontrabasarna ofta bara tre strängar som stämdes i en treklang s.k. wienerstämning. Idag har vi som standard fyra strängar som stäms i kvarter. Det märks på både Dittersdorfs och Vanhals kontrabaskonsert att de är skrivna för wienerstämning, eftersom vissa fingersättningar och linjer blir svårare och mer komplicerade när man spelar på en kvartstämd bas. Idag spelar man kontrabaskonserten av Vanhal lika ofta som Dittersdorfs vid provspelningar världen över. Dessa två stycken måste finnas på en kontrabasists wienklassiska repertoar då de visar många färdigheter inom instrumentet.

Reflektioner

På en musikhögskola får man lära sig så mycket mer än bara musik. Man får lära sig att uttrycka sig korrekt, tolka vilken notbild som helst, men framför allt få en djupare insikt i vad musiken vill förmedla och hur man då skall gå tillväga.

I samarbete med dirigentstudenter har jag fått stor möjlighet att studera deras sätt att tolka musik och sedan tillämpa under mina egna instrumentlektioner. Under den här tiden lärde jag mig mer om basens roll och hur man förhåller sig till andra i en ensemble. I dagens kommersiella musikideal är det populärt med kraftfull bas och botten, detta gäller även klassisk musik. Tar man i lite extra på de starka partierna utan att pressa tonen händer det att man får ett smil av dirigenten. Med sådant enkelt minspel och kontakt är det lätt att kommunicera. Det är bättre att från början spela starkt och bli tystad än tvärtom eftersom jag tycker färdigheten att spela starkt och vårdat är svårare än att spela svagt. Kunskaper som dessa kommer jag ha med mig varje dag jag musicerar.

Under tiden jag leddes av dirigentstudenterna skapade vi ett band mellan oss där vi automatiskt börjar förstå varandras impulser och ögonkontakt. Det är erfarenhet som denna man bör få på en musikhögskola. Detta har i sin tur förenklat situationer i professionella sammanhang där det krävs att man är alert, uppmärksam och snabbtänkt.

Med min instrumentlärare öppnades en värld jag inte tidigare upptäckt. Jag lärde mig att till exempel spela samma melodi med olika riktning och karaktär, något jag tidigare inte prövat på. Då upplevde jag stora skillnader i fraseringen. Detta har i sin tur utvecklat min förmåga att uttrycka både djupa och ytliga känslor i musiken.

Som musiker får man uppleva många olika musikaliska genrer. Förr eller senare stöter man på musik man inte tycker är bra eller vill spela, men som yrkesmusiker tillhör det ens arbetsuppgifter att lära in stycket och om möjligt gärna ta kontakt med kompositören för att lösa tekniska problem.

En vis basist sade en gång till mig ”Oavsett vad för stycke du skall spela, nytt som gammalt, gå alltid in med en positiv inställning. Gör det bästa av situationen.”

Jag respekterar honom som musiker och gjorde som han sade. Det gjorde att jag tänkte efter en extra gång innan jag satte igång att öva alla nyskrivna stycken jag fick möjlighet att spela. Idag två år senare förstår jag varför. Går man in med en god och professionell inställning kommer det löna sig kort- och långsiktigt. Jag har fått ett stort kontaktnät med folk som jag litar på och som litar på mig. Folk märker verkligen när en person satsar allt på sina intressen. När jag gör det och får höra positiva kommentarer och människors tacksamhet vill jag bara fortsätta min resa genom musiken, en resa som aldrig tar slut.

En av de viktigaste kunskaperna jag tar med mig vidare på masterutbildningen är att ha en öppen inställning till att spela musik från alla epoker och stilar. Det märks tydligt när mina medmusikanter inte tycker om musiken de spelar. De spelar oengagerat och pratar illa om stycket i pauserna. Det tycker jag är slöseri med min och andras tid. Ger man inte allt när man spelar musik tillsammans på högskole- eller professionell nivå förstör det för andra som satsar mer. Jag kommer arbeta för att skapa en positiv ändring i musikers attityd och deras kultur. En utveckling som kan höja spelnivån och musikupplevelser hos musiker och åhörare.

